

LV

LV

LV

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 13.11.2008
COM(2008) 781 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Otrais stratēģiskais enerģētikas pārskats

ES ENERGOAPGĀDES DROŠĪBAS UN SOLIDARITĀTES RĪCĪBAS PLĀNS

{SEC(2008) 2870}
{SEC(2008) 2871}
{SEC(2008) 2872}

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Otrais stratēģiskais enerģētikas pārskats

ES ENERGOAPGĀDES DROŠĪBAS UN SOLIDARITĀTES RĪCĪBAS PLĀNS

1. IEVADS

Ar ES jauno enerģētikas un vides politiku, par kuru Eiropadome vienojās 2007. gada martā¹, tiek izveidota uz nākotni vērsta politiska programma, lai sasniegtu Kopienas enerģētikas politikas svarīgākos mērķus — ilgtspējību, konkurētspēju un piegādes drošību. Lai tā kļūtu par realitāti, ES ir uzņēmusies iniciatīvu “20-20-20”, kas līdz 2020. gadam paredz siltumnīcefektu izraisošo gāzu emisijas samazināšanu par 20 %, atjaunojamo enerģijas avotu izmantošanas palielināšanu līdz 20 % salīdzinājumā ar pašreizējiem 8,5 % un energoefektivitātes uzlabošanu par 20 %.

Lai to īstenotu, Komisija 2007. gada septembrī iesniedza trešo iekšējā enerģētikas tirgus likumdošanas paketi², kuras mērķis ir nodrošināt efektīvāku konkurenci un radīt nosacījumus, kas veicinātu ieguldījumus, piegāžu daudzveidību un drošību; konkurētspējīgs enerģētikas tirgus ir pamats tam, lai tiktu sasniegti iniciatīvas “20-20-20” mērķi. Komisija 2008. gada janvārī iesniedza priekšlikumu pārskatīt direktīvu par emisiju kvotu tirdzniecības shēmu (ETS) laika posmam no 2013. līdz 2020. gadam, t.s. „piepūles sadalīšanas” lēmumu par ETS neiekļautajām nozarēm, un priekšlikumu jaunai Direktīvai par atjaunojamajiem enerģijas avotiem, kas radīs drošu un paredzamu ieguldījumu vidi ES rūpniecības nozarē³. Parlaments un Padome ir izteikuši stingru apņemšanos nodrošināt šo priekšlikumu drīzu pieņemšanu.

Eiropas jaunā enerģētikas politika būtiski mainīs ES enerģētikas perspektīvu. Ieviešot šo paketi, līdz 2020. gadam tiks samazināts enerģijas patēriņš pat par 15 %, un tas savukārt radīs paredzamā enerģijas importa samazinājumu par līdz pat 26 % salīdzinājumā ar periodu pirms iniciatīvas “20-20-20”⁴. Citiem vārdiem, ES tādā veidā veiks pirmos pasākumus, lai pārtrautu ciklu, kurā palielinās enerģijas patēriņš, palielinās imports un palielinās līdzekļu aizplūšana no ES, maksājot enerģijas ražotājiem. Patlaban Eiropa importē 54 %⁵ no nepieciešamās enerģijas. Šā gada enerģijas cenās tas nozīmē, ka imports ir novērtēts EUR 350 mljrd. apmērā jeb EUR 700 uz katru ES iedzīvotāju gadā. Enerģijas tirdzniecībai ir pozitīva nozīme, tomēr visā mūsu enerģētikas sistēmā ir nepieciešama arī energoefektivitāte, siltumnīcefektu izraisošo gāzu emisijas samazināšana un enerģijas avotu diversifikācija. Līdz ar paketes “20-20-20” pieņemšanu ES būs ieņēmusi nostāju, lai turpinātu veikt nākamās svarīgos pasākumu virzienā uz ilgtspējīgāku, drošāku un vairāk uz tehnoloģijām balstītu enerģētikas politiku, kas radītu bagātību un darba vietas ES.

¹ Prezidentūras secinājumi, Eiropadome, 2007. gada marts.

² COM(2007)0528-32.

³ COM(2008)30.

⁴ Pamatots uz jaunās enerģētikas politikas un augsto naftas cenu scenārija salīdzinājumu ar atsauces scenāriju, kas paredz mērenas naftas cenas. Lai iepazītos ar visiem statistikas datiem, plāniem un scenāriju analīzi, kas izmantoti šajā pārskatā, sk. pievienoto Komisijas dienestu darba dokumentu “Eiropas pašreizējā un nākotnes enerģētikas pozīcija: pieprasījums–resursi–ieguldījumi”.

⁵ Eurostat, 2006. gads.

Tomēr papildu pasākumi ir nepieciešami, lai tiktu sasniegti visi trīs jaunās ES enerģētikas politikas pamatmērķi: ilgtspējība, konkurētspēja un, vissvarīgākais, energoapgādes drošība. Piemēram, ir prognozēts, ka ES būs atkarīga no importētās enerģijas — naftas, oglēm un īpaši gāzes — vēl daudzus gadus. Pašā Eiropā saražotā fosilā kurināmā apjoms samazinās. Tā kā ir paredzams, ka tīrais fosilā kurināmā imports paliks apmēram pašreizējā līmenī arī 2020. gadā pat tad, ja tiks pilnībā īstenota ES klimata un enerģētikas politika.

Vidēja termiņa globālā naftas un gāzes patēriņa tendences paredz nepārtrauktu ievērojamu un pastāvīgu pieprasījuma palielināšanos, it īpaši jaunattīstības valstīs. Tajā pašā laikā atlikušās rezerves un ražošanas brīvās jaudas arvien vairāk koncentrējas un atrodas dažu ražotāju rokās. Nesenais nopietnais cenu kāpums, kā arī nestabilitāte naftas un gāzes tirgos parāda šīs tendences.

Saistībā ar ES tas ir īpaši satraucoši attiecībā uz gāzi, jo daudzas dalībvalstis ir lielā mērā atkarīgas no viena piegādātāja. Politiski incidenti piegādātājvalstīs vai tranzītvalstīs, negadījumi vai dabas katastrofas, kā arī klimata pārmaiņu ietekme atgādina ES par tās neaizsargātību attiecībā uz tūlītēju enerģijas piegādi.

Kamēr katra dalībvalsts ir atbildīga par savu energoapgādes drošību, solidaritāte dalībvalstu starpā ir viena no galvenajām iezīmēm dalībai ES. Diemžēl saistībā ar iekšējo enerģētikas tirgu īpašie valstu risinājumi bieži ir nepietiekami. Stratēģijas riska sadalīšanai un dalīšanai, kā arī ES kopējās nozīmes izmantošanai attiecībās ar citām pasaules valstīm ir daudz efektīvākas nekā atsevišķi valstu pasākumi. Šo iemeslu dēļ energoapgādes drošība ir kopīga ES problēma.

Nemot vērā pārmaiņas pasaulē, ES ir jārikojas, lai nodrošinātu savas enerģētikas jomas nākotni un lai aizsargātu savas būtiskās intereses šajā saistībā. ES ir jāpastiprina centieni un jāattīsta efektīva ārējā enerģētikas politika; runājot vienā balsī, nosakot infrastruktūru, kura ir īpaši svarīga energoapgādes drošībai un kuras attīstība ir jāatbalsta, kā arī rīkojoties saskaņoti, lai padziļinātu partnerību ar galvenajiem enerģijas piegādātājiem, tranzītvalstīm un patērētājiem.

ES ir arī nepieciešams izmantot visu savu okeānu un jūru potenciālu enerģijas ražošanā, ātri attīstīt savu transporta sistēmu, kā arī sasniegt reālu progresu Eiropas enerģētikas tirgus savstarpējā savienojamībā. Pirmā prioritāte šajā saistībā ir nodrošināt paketes drīzu “20-20-20” pieņemšanu un īstenošanu. Lai to varētu sasniegt, Komisija kā šī Otrā stratēģiskā enerģētikas pārskata pamatu ierosina **ES Energoapgādes drošības un solidaritātes rīcības plānu**, kas papildina līdz šim iesniegtos pasākumus, tādā veidā nodrošinot visus trīs ES enerģētikas pamatmērķus.

Turklāt šis stratēģiskais enerģētikas pārskats ir pirmā virzība pretī Eiropas enerģētikas politikas nākamajam posmam, apsverot problēmas, ar kurā visticamāk būs jāsaskaras laika posmā no 2020. gada līdz 2050. gadam, kā arī nosakot ES atbildes pasākumus uz šīm ilgtermiņa problēmām.

2. ES ENERGOAPGĀDES DROŠĪBAS UN SOLIDARITĀTES RĪCĪBAS PLĀNS

Komisija ierosina piecu punktu **ES Energoapgādes drošības un solidaritātes rīcības plānu**, kurā galvenā vērība veltīta:

- infrastruktūras vajadzībām un enerģijas piegāžu diversifikācijai,
- ārējām attiecībām enerģētikas jomā,
- naftas un gāzes krājumiem un krīzes reaģēšanas mehānismiem,

- energoefektivitātei,
- labākai ES iekšienē saražoto enerģijas resursu izmantošanai.

2.1. **Infrastrukturā veicināšana, kas ir būtiska, lai nodrošinātu ES enerģijas vajadzības**

Naftas tirgus ir likvids starptautisks tirgus, savukārt gāzes piegāde ir galvenokārt atkarīga no fiksētas cauruļvadu infrastruktūras. Patlaban imports veido 61 % no ES bruto iekšzemes patēriņa. 42 % no šī importa ir no Krievijas, 24 % no Norvēģijas, 18 % no Alžīrijas un 16 % no citām valstīm — galvenokārt sašķidrinātas dabasgāzes veidā⁶. Tā kā ES iekšzemes ražošana turpina samazināties, līdz 2020. gadam ir paredzams, ka gāzes importa apjomi palielināsies līdz 73 % pašreizējā 61 % vietā⁷.

ES līmenī tas parāda samērā veiksmīgi diversificētu piegādi. Tomēr valstu līmenī vēsturisku iemeslu dēļ daudzām dalībvalstīm ir tikai viens piegādātājs, kas 100 % nodrošina šo valstu pieprasījumu pēc gāzes. Savstarpēja savienojamība un solidaritāte iekšējā tirgū ir ne tikai dabiska iezīme integrētai, uz tirgu pamatotai sistēmai, bet ir arī vienlīdz svarīga, lai dalītu un samazinātu valstu individuālo risku. Tāpēc ES ir jāveic konkrēti pasākumi, lai nodrošinātu, ka šie tirgi palielina gāzes piegāžu diversifikāciju.

Turklāt, lai tiktu sasniegti ES iniciatīvas “20-20-20” mērķi, kas garantē elektroenerģijas un gāzes piegādi visiem ES pilsoņiem, nākamajās desmitgadēs būs nepieciešamas būtiskas izmaiņas ES iekšējā enerģētikas infrastruktūrā. Šim nolūkam vajadzīgi pārredzami un droši pamatnosacījumu principi ES un attiecībā uz trešām valstīm tā, lai uzņēmumi varētu izmantot jaunas investīciju iespējas. Lai šī attīstība notiktu, ir nepieciešama apņēmīga pieeja Kopienas līmenī.

Tāpēc Komisija ierosina šādas sešas prioritāras infrastruktūras darbības, kas jāpieņem kā Kopienas prioritātes.

- Prioritāte ir to Eiropas enerģētikas tirgu savienošana, kas joprojām ir izolēti. Kopā ar dalībvalstīm, uz kurām tas attiecas, kā arī cieši sadarbojoties ar valstu energoregulatoriem, Komisija izstrādās **Baltijas savienojumu plānu**, kas attieksies uz gāzi, elektroenerģiju un krājumiem 2009. gadā. Tajā noteiks galvenos trūkstošos infrastruktūras posmus, kas ir nepieciešami, lai radītu efektīvu Baltijas jūras reģiona savienojumu ar pārējo ES, nodrošinot drošu un diversificētu enerģijas piegādi reģionā, kā arī uzskaitīs nepieciešamās darbības un arī finansējumu, kurš nepieciešams, lai garantētu tā realizāciju. Izstrādājot šo plānu, jāņem vērā efektīva tirgus attīstība, kā arī energoefektivitātes paaugstināšanas un atjaunojamo enerģijas avotu izmantošana piegāžu drošības paaugstināšanai. Darbu nekavējoties sāks līmeņa grupā, kurā piedalīsies attiecīgās dalībvalstis. Lai sāktu plāna īstenošanu, 2009. gada otrajā pusē organizēs reģionālo augstākā līmeņa sanāksmi.
- **Dienvidu gāzes koridors** ir jāattīsta, lai tiktu nodrošināta gāzes piegāde no Kaspijas jūras reģiona un Tuvo Austrumu avotiem, kam ir potenciāls nodrošināt nozīmīgu daļu no ES nākotnes vajadzībām. Tā ir viena no galvenajām ES energoapgādes drošības prioritātēm. Komisijai un dalībvalstīm ir jāstrādā ar attiecīgajām valstīm, un jo īpaši ar tādiem partneriem kā Azerbaidžāna un Turkmenistāna, Irāka un Mašrekas valstis, ar kopīgu mērķi ātri nodrošināt stingras saistības gāzes piegādē un cauruļvadu izbūvē, kas nepieciešamas visos gāzes koridora attīstības posmos. Ilgtermiņā, kad politiskie apstākļi to ļaus, piegādei

⁶ Eurostat, 2006. gads.

⁷ Jaunā enerģētikas politika un augsto naftas cenu scenārijs; sk. 4. zemspējas piezīmi.

no citām šī reģiona valstīm, piemēram, Uzbekistānas un Irānas, būtu jāklūst par vēl vienu nozīmīgu piegādes avotu ES.

Tiks izziņāta iespēja izmantot vienotu Kaspijas gāzes iegādes mehānismu ("Kaspijas jūras reģiona attīstības korporācija"), pilnībā ievērojot noteikumus par konkurenci un citus ES noteikumus. Ar tranzītvalstīm un īpaši ar Turciju būs nepieciešama vienošanās par gāzes cauruļvadu tranzītu, ņemot vērā ES *acquis* pamatprincipus un šo valstu pamatotās bažas par sevis pašu energoapgādes drošību. Komisija uzaicinās pārstāvjus no iesaistītajām valstīm uz tikšanos ministru līmenī, lai nodrošinātu konkrētu progresu un laika grafiku, kurā jāpanāk vienošanās. Komisija līdz 2009. gada vidum mēģinās noteikt atlikušos šķēršļus projekta pabeigšanai, kas būs **Paziņojuma par Dienvidu gāzes koridoru** temats, kuru iesniegs Padomei un Parlamentam.

- **Sašķidrinātā dabasgāze (SDG)** un piemērota gāzes glabāšana ir svarīgs aspekts, lai nodrošinātu likviditāti un diversifikāciju ES gāzes tirgos. Visām dalībvalstīm tieši vai caur citām dalībvalstīm, pamatojoties uz solidaritātes vienošanos, jābūt pietiekama SDG kapacitātei, kas ietver sašķidrināšanas iekārtas ražotājvalstīs, kā arī SDG termināli un kuģi, uz kuriem notiek tās regazificēšana - pārveidošana atpakaļ gāzveida stāvoklī ES. Tas ir īpaši svarīgi tām dalībvalstīm, kuras pašlaik ir pārāk atkarīgas no viena gāzes piegādātāja. 2009. gadā Komisija novērtēs globālo SDG situāciju un noteiks trūkstošos elementus, lai ieteiktu **SDG rīcības plānu**.
- Tagad ir jāpabeidz izveidot **Vidusjūras Enerģētikas gredzenu**, kas savieno Eiropu un Vidusjūras dienvidu daļu ar elektrības un gāzes savienojumu starpniecību. Īpaši šis gredzens ir būtisks, lai attīstītu reģiona lielo saules un vēja enerģijas potenciālu. Prioritāro infrastruktūras projektu saraksts, kas tika pieņemts 2007. gada decembra Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu enerģētikas ministru sanāksmes laikā, kā arī Vidusjūras reģiona saules enerģijas izmantošanas plāns, kuru pieņēma 2008. gada jūlijā⁸ Parīzē, ir pamats šai attīstībai un saņem ES finansiālo un politisko atbalstu. Ne vēlāk kā 2010. gadā Komisija iesniegs **Paziņojumu par Vidusjūras Enerģētikas gredzenu**, kas iezīmēs plānu trūkstošo savienojumu pabeigšanai, ietverot galvenos projektus, kuri ir svarīgi ES ārējo enerģijas piegāžu diversifikācijai attālākajos reģionos, piemēram, savienojumi nākotnē ar Irāku, Tuvajiem Austrumiem un Āfrikas valstīm, kas atrodas uz dienvidiem no Sahāras tuksneša.
- **Ziemeļu–dienvidu gāzes un elektroenerģijas savienojumi Centrāleiropā un Dienvidaustrumeiropā** ir jāattīsta kā prioritāte, īpaši pamatojoties uz jaunās Eiropas pārvades sistēmas (*NETS*) iniciatīvu, lai izveidotu kopēju gāzes pārvades sistēmu operatoru⁹, Enerģētikas kopienas gāzes gredzenu, prioritāros savienojumus, kurus noteica Enerģētikas kopienas ministru sanāksme 2007. gada decembrī¹⁰, kā arī Viseiropas naftas vadu¹¹. Jaunā iekšējā enerģētikas tirgus pakete paredz regulāra 10 gadu tīklu attīstības plāna izstrādi, kas norādītu uz iztrūkstošajiem savienojumiem, kā arī uz rīcību, kas nepieciešama, lai tos pabeigtu. Mainīgo rīcības plānu izstrādās Eiropas tīkla pārvades sistēmu operatori (*ENTSO*). Komisija strādās kopā ar valstu energoregulatoriem un pārvades sistēmu operatoriem, lai atbalstītu pirmā šāda plāna izstrādi 2010. gadā, ja nepieciešams — pat pirms oficiālās trešās iekšējā tirgus paketes piemērošanas.

⁸ www.euromedinfo.eu

⁹ www.molgroup.hu/en/press_centre/press_releases/european_energy_infrastructure__ndash__nets_project/.

¹⁰ www.energy-community.org/.

¹¹ www.ens-newswire.com/ens/apr2007/2007-04-03-03.asp.

- Saskaņā ar Eiropas koordinatora darbu, kā arī Komisijas iesniegto Paziņojumu par jūras vēju kopā ar šo stratēģisko enerģētikas pārskatu jāattīsta **Ziemeļjūras piekrastes elektrotīkla plāns**, lai savienotu Ziemeļrietumeiropas valstu elektrotīklus, kā arī lai tiklā ieslēgtu daudzus plānotos jūras vēja projektus. Kopā ar Vidusjūras gredzenu un Baltijas savienojuma projektu tam būtu jāklūst par vienu no galvenajiem elementiem Eiropas nākotnes superelektrotīklā. Plānā jānosaka piemērojamie pasākumi un laika grafiks, kā arī visas īpašās veicamās darbības. Tas jāizstrādā dalībvalstīm un iesaistītajiem reģionālajiem dalībniekiem, kā arī nepieciešamības gadījumā jāveicina ar rīcību Kopienas līmenī.

Komisija tāpēc izmantos visus esošos instrumentus, lai sekmētu drīzu progresu visās šajās prioritārajās darbībās, kuras jau ir atzītas par projektiem, kuriem ir nepieciešams Kopienas atbalsts un rīcība saistībā ar RTE-T programmu. Tas iekļaus aktīvu pieeju, sadarbojoties ar attiecīgajām dalībvalstīm, lai maksimāli izmantotu ES spēju runāt vienā balsī par starptautiskajiem enerģētikas jautājumiem.

Iepriekš minēto projektu finansēšanai visām tajos iesaistītajām pusēm būs jāpieliek lieli pūliņi. Nepieciešama ciešāka un efektīvāka sadarbība ar privāto sektoru un finanšu iestādēm, īpaši Eiropas Investīciju banku un Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banku nolūkā piesaistīt vajadzīgo finansējumu, jo īpaši pārrobežu projektiem. Šis darbs, šķiet, ir galvenais elements ES atbildes pasākumos uz patlaban esošo finanšu krīzi, un, kā minēts nesen publicētajā Komisijas paziņojumā¹², tas tāpēc jāpateidzina, lai *inter alia* veicinātu nodarbinātību un dotu ieguldījumu pieprasījuma samazināšanās kompensēšanai. Tas ir īpaši svarīgi dažām būtiskākajām ārējām enerģētikas infrastruktūrām, ar ko ir saistīts paaugstināts nekomerciālais risks. Arī tādas valsts un privātā sektora partnerības attīstība, kas nodrošina nepieciešamo politisku pamatojumu, piegādes pamatprincipus un, iespējams, arī noteikta līmeņa valsts finansējumu vai garantijas, kā arī citas inovatīvas finansēšanas formas, var kļūt arvien svarīgāka. Tajā, iespējams, varētu iesaistīt ES dalībvalstis, uzņēmumus, un Kopienas finanšu institūcijas, kā arī valsts un privātos uzņēmumus no trešām valstīm.

Tomēr, lai turpmāk drīz tiktu sasniegts ātrs progress, Komisija uzskata, ka pašreizējie instrumenti ir nepietiekami. Pirmajā posmā ES jāvienojas, ka iepriekš minētie projekti ir **energoapgādes drošības prioritātes**.

Otrajā posmā 2009. un 2010. gadā, kad, sadarbojoties Komisijai, dalībvalstīm, nozares pārstāvjiem, pārvades sistēmu operatoriem, valstu energoregulatoriem un Eiropas Parlamentam, tiks noteikta sīki izstrādāta rīcība — jo īpaši finansējuma vajadzību un potenciālo finansējuma avotu identificēšana —, kas nodrošinātu prioritāšu īstenošanu un kuras rezultāts būs jau iepriekš minētie paziņojumi. Šajā saistībā ir jāpiemin, ka enerģijas infrastruktūras pastāvēs ilgu laiku. Komisijai jānodrošina, ka to attīstībai, projektēšanai un atrašanās vietai būs jāņem vērā mainīgo laika apstākļu ietekme šā gadsimta atlikušajā laikā, kas ir to infrastruktūras ekonomiskās dzīvotspējas būtisks elements. Visām jaunajām ES enerģijas infrastruktūrām ir jābūt klimatizturīgām.

Trešajā posmā, sākot no 2010. gada, īstēnos noteiktas darbības gan Kopienas, gan arī valstu līmenī. Jāpiemin, ka pašreizējais RTE-T budžets, kura apmērs ir EUR 22 mlj.gadā, norāda, ka tā mērķi attīstīt Kopienas interesēm svarīgākos projektus ir ierobežoti. Sākotnējais RTE-T instruments tika iecerēts un izstrādāts, kad ES bija ievērojami mazāka un tās enerģijas problēmas bija atšķirīgas, ja tās salīdzinām ar pašreizējām problēmām. Tāpēc Komisija kopā

¹² Komisijas paziņojums "No finanšu krīzes augšupejai: Eiropas rīcības programma" COM (2008)706, 29.10.2008

ar šo stratēģisko enerģētikas pārskatu iesniedz arī Zaļo grāmatu, ar kuru sāk apspriest, kā RTE-T instrumentu varētu nomainīt ar jaunu instrumentu — **ES Energoapgādes drošības un infrastruktūras instrumentu**, kura iespējamie mērķi ir: i) pabeigt iekšējo enerģētikas tirgu; ii) garantēt elektrotīklu attīstību, kas ļautu sasniegt ES atjaunojamās enerģijas mērķus; iii) nodrošināt ES energoapgādes drošību, izmantojot galvenos infrastruktūras projektus ES un ārpus tās. Turklāt Zaļā grāmata paver ceļu diskusijai par to, kā labāk nodrošināt efektīvu ES ārējās politikas īstenošanu un attīstību un finanšu instrumentu izmantošanu šo mērķu sasniegšanai, neskarot 2009. gada pavasarī plānoto ārējās palīdzības instrumentu starpposma pārskatīšanu.

Ņemot vērā apspriedes pēc Zaļās grāmatas publikācijas, Komisija apsvērs nepieciešamību iesniegt iepriekš minētā ES energoapgādes drošības un infrastruktūras instrumenta priekšlikumu. *Inter alia* tiktu novērtēta nepieciešamība pēc nākotnes Kopienas finansējuma, arī nākamajā finanšu plānošanas periodā, kas sākas 2014. gadā.

2.2. Lielāks uzsvars uz enerģētiku ES starptautiskajās attiecībās

Visā pasaulē valstis kļūst arvien savstarpēji atkarīgākas enerģētikas jautājumos. Savstarpējā atkarība enerģētikas jomā ietekmē attīstību, tirdzniecību un konkurētspēju, starptautiskās attiecības un globālo sadarbību attiecībā uz klimatu. Enerģētikai ES starptautiskajās attiecībās, arī tirdzniecības politikā un nolīgumos, tās divpusējā partnerībā, sadarbībā un asociācijas nolīgumos, un politiskajos dialogos, ir jāpiešķir tai atbilstīga politiskā prioritāte. Valstu atšķirīgās intereses enerģētikas nozarē saistībā ar savstarpējās enerģētiskās atkarības pastiprināšanos norāda uz nepieciešamību pēc spēcīgāka starptautiskā tiesiskā regulējuma, kura pamatā ir līdzsvars starp saistībām un ieguvumiem enerģētikas, kā arī visās citās ekonomikas nozarēs.

Tāpat kā Eiropas Savienība vēlas panākt piegādes drošību, ar lielāku paredzamību un daudzveidību, tai skaitā izmantojot iepriekšējā posma tirgu dažādus uzņēmumus, ārvalstu valdības, ārējos piegādātājus, un nozare vēlas panākt pieprasījuma drošību, it sevišķi attiecībā uz lieliem ieguldījumiem jaunās iepriekšējā posma gāzes piegādēs pa cauruļvadiem. Viņi pieprasa skaidrus un stabilus iekšējā tirgus funkcionēšanas noteikumus, kā arī kārtību par to, kā piekļūt Eiropas tirgum vai ieguldīt tajos. Daudzos gadījumos ir nepieciešams attīstīt uzticību un juridiski saistošas, dziļākas saiknes starp ES, ražotāju un tranzītvalstīm, tādā veidā gūstot nozīmīgu savstarpēju labumu un radot uzticēšanos ilgtermiņa perspektīvā, kura ir nepieciešama, lai finansētu lielākus un kapitālietilpīgākus projektus nākotnē. Tāpēc ES jāizmanto visus tās rīcībā esošos līdzekļus iekšpolitikā, kā arī ārpolitikā, lai stiprinātu tās kopējo nozīmi enerģētikas piegādātājvalstīm un piedāvātu jauna veida visaptverošas partnerattiecības. Daudzpusējā līmenī ES būtu jāturpina tālāka tirdzniecības liberalizācija un ieguldījumi enerģētikas nozarē.

Dažos gadījumos reglamentācija un tirgus integrācija jau pastāv. **Norvēģija** jau ir integrēta iekšējā enerģētikas tirgū kā Eiropas Ekonomikas zonas locekle. Tās nozīme ES gāzes (24 % no ES importa) un naftas piegādes (16 %)¹³ drošības nostiprināšanā ir būtiska, un ir jāattīsta saistībā ar ES un Norvēģijas enerģētikas dialogu, īstenojot tādas kopīgus projektu kā vēja enerģijas ieguve Ziemeļjūrā un Norvēģijas apstiprināto būtisko rezervju attīstība. Efektīva sadarbība ar Norvēģiju ir būtiska ES energoapgādes drošībai; ilgtermiņā ilgtspējīgu ieguves jaudu palielināšana Norvēģijas kontinentālajā šelfā ir gan Norvēģijas, gan ES intereses.

¹³ Eurostat, 2006. gads.

Enerģētikas kopiena¹⁴ strādā pie integrēta tirgus izveides Dienvidaustrumeiropā, kas būtu savienota ar ES. Tas ietver tiesību aktus par iekšējo tirgu un elektroapgādes un gāzes piegādes drošību, kā arī plānotās sarunas par to paplašināšanu un attiecināšanu uz naftu. Ja sarunas, kuras oficiāli sāksies novembrī, būs veiksmīgas, Ukrainas, Moldovas Republikas un Turcijas pievienošanās Enerģētikas kopienai sekmētu reformas enerģētikas nozarē, kuru rezultāts būtu savstarpēji izdevīgs un paplašināts enerģētikas tirgus, kas balstīts uz kopējiem noteikumiem. Tas varētu palīdzēt Ukrainai, svarīgai tranzīta valstij, atjaunināt tās infrastruktūru. Ja nepieciešams, būtu jāapsver arī novērotāja statusa piešķiršana citām valstīm. Visbeidzot jāatzīmē, ka paplašināšanās procesam var būt liela nozīme attīstot plašu Kopienas *acquis* piemērošanu enerģētikas nozarē, tādējādi ievērojot ES enerģētikas drošības mērķus un veicinot paplašināšanās valstu drošību.

Būtu nepieciešams izstrādāt stratēģiju par **Baltkrieviju**, ņemot vērā tās kā kaimiņvalsts un tranzītvalsts nozīmi.

Patlaban ES ir saprašanās memorands enerģētikas nozarē ar daudzām trešām valstīm. Eiropai jāattīsta jauna **noteikumu** par „savstarpējo atkarību enerģētikas jomā” paaudze, ko iekļautu visaptverošos nolīgumos ar **ražotājvalstīm** ārpus Eiropas. Noteikumiem par savstarpējo atkarību enerģētikas jomā jāsekmē līdzsvars starp pieprasījuma un piegādes drošību. Uzsvars jāliek uz augšupējiem ieguldījumiem, jāveicina nepieciešamo infrastruktūru attīstība, skaidri nosacījumi piekļuvei tirgum (enerģētikas un citās ekonomikas nozarēs), dialogs par tirgus un politikas attīstību, kā arī noteikumi par strīdu atrisināšanu. Ir jāvienojas par tranzīta nosacījumiem, kas nodrošinātu normālu piegādi pat politiska saspīlējuma periodos, lietojot inovatīvas pieejas, tādas kā kopīga vadība vai pat piegādes, tranzīta vai patērētājvalstu uzņēmumu īpašumtiesības uz cauruļvadiem. Noteikumi attiecīgos gadījumos jāpamato uz ES enerģētikas *acquis*, kā arī uz Enerģētikas hartas nolīgumu¹⁵. Īpašajiem noteikumiem jāveicina ilgtermiņa politika, samazinot politiskos riskus un sekmējot privātu uzņēmumu saistību uzņemšanos par piegādi un tranzītu. Eiropas bankas, piemēram, Eiropas Investīciju banka un Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka, varētu nodrošināt atbilstoši strukturētu finansējumu, kas saistīts ar lielu infrastruktūras projektu attīstību trešās valstīs. Īpaša uzmanība tiks pievērsta svarīgākajām ārējām infrastruktūrām, kas saskaras ar paaugstinātu nekomerciālu risku.

Krievijas gadījumā pašreizējais plašākais konteksts ir vēlme uzsākt sarunas par visaptverošu jaunu nolīgumu 1997. gadā noslēgtā Partnerības un sadarbības nolīguma vietā. Ilgtermiņa veselīgām attiecībām starp **ES un Krieviju** enerģētikas nozarē ir būtiski, ka 1997. gada nolīgums tiktu padziļināts un tam tiktu piešķirts stingrāks un plašāks pamats. Krievija arī tālā nākotnē būs ES partnere enerģētikas nozarē, tādēļ ir jāpieliek pūles, lai nodrošinātu, ka šīs attiecības balstās uz savstarpēju uzticību; abas puses gūtu labumu, ja principiem, uz kuriem balstās šī partnerība, tiktu piešķirts likumīgs spēks. Tādējādi sarunas varētu atvieglot Krievijas enerģētikas tirgus reformu un liberalizāciju saskaņā ar tās iekšzemes mērķiem, nodrošināt pieprasījuma pēc Krievijas gāzes stabilitāti un paredzamību, kā arī precizēt nosacījumus, saskaņā ar kuriem nākamajā posmā Krievijas uzņēmumi varētu ieguldīt ES. Visbeidzot, šāds nolīgums ar Krieviju varētu palīdzēt ieviest saistošus un efektīvus tranzīta noteikumus visā Eiropas kontinentā, kuru šobrīd pietrūkst. Katrs no šiem uzlabojumiem varētu veicināt to, ka Eiropas izmantotie avoti un Krievijas piedāvājums kļūst daudzveidīgāki un savstarpēji atkarīgāks.

¹⁴ www.energy-community.org.

¹⁵ www.encharter.org.

Tādēļ ir ļoti būtiski tas, lai juridiski saistoši noteikumi par savstarpējo atkarību enerģētikas jomā tiktu attīstīti jaunā nolīguma ietvaros, kas veicinātu arī partnerības un sadarbības nolīguma sekmīgu īstenošanu. Šim mērķim būtu nepieciešams, ka jaunā nolīguma mandāts tiktu papildināts ar pilnvarām uzsākt BTN sarunas. Pagātnē Krievija un ES apvienoja BTN sarunas ar Krievijas pievienošanās Pasaules Tirdzniecības organizācijai, taču izšķirošais progress šajās sarunās pēdējā laikā kļuvis mazāk noteikts. Turklāt jāturpina ES un Krievijas dialogs enerģētikas jomā un jāattīsta turpmākie praktiskas sadarbības pasākumi un kopīgie projekti. Jo vairāk ES un Krievijas enerģētikas attiecības būs pamatotas uz pamatīgu, abpusēji pieņemtu un līdzsvarotu tiesisko pamatu, jo vairāk palielināsies atbildība un uzticēšanās, tādā veidā radot veicinošu klimatu ieguldījumiem izpētes un infrastruktūras projektos.

Līdzīga pieeja jāattīsta saistībā ar **Kaspijas jūras reģiona** valstīm. Eiropadome ir piešķirusi augstu prioritāti turpmāko attiecību attīstībai ar šīm valstīm. Ņemot vērā šo valstu enerģijas resursus, kā arī to nozīmi un gatavību attīstīties saistībā prioritārajām energoapgādes drošības infrastruktūrām, kas tika minēti iepriekšējā sadaļā, Komisija virzīs visus instrumentus tā, lai izveidotu stabilu sadarbību, stiprinot Baku procesu¹⁶, un lai sasniegtu patiesu enerģētikas partnerību. Visu attiecīgo valstu lielāka iesaistīšanās ir svarīga prioritāte.

ES un Naftas eksportētājvalstu organizācijas (OPEC) valstu enerģētikas dialogs nodrošina forumu, kurā tiek kopīgi novērtēti tie faktori, kas ietekmē cenas, nepieciešamie augšupējie un lejupējie ieguldījumi gan ražotājvalstīs, gan patērētājvalstīs, kā arī izvērtēta tehnoloģiju attīstības ietekme. Dialogs ir fakta atzišana, ka ražotājvalstīm un patērētājvalstīm ir kopīgas intereses sekmēt regulāras piegādes par pieņemamām cenām. attiecības enerģētikas jautājumos ar **Irāku** un **Līča sadarbības padomi** būtu jāattīsta turpmāk saistībā ar ogļūdeņražu jomu, iekļaujot jaunus aspektus, piemēram, tīrās enerģijas tehnoloģijas. Paralēli tam tiks turpinātas divpusējās attiecības ar Līča sadarbības padomes valstīm.

Sadarbība ar tādiem partneriem kā **Austrālija, Kanāda, Japāna** un **ASV**, kā arī jaunajām **patērētājvalstīm** ir jāpadziļina, lai veicinātu kopīgus uzskatus par globālo energoapgādes drošību, lai uzlabotu globālo enerģētikas tirgu pārredzamību un lai risinātu ilgtspējas jautājumu. Sadarbība tiek attīstīta divpusēji un daudzpusēji ar tādām valstīm kā **Ķīna** un **Indija**, kā arī ar tādiem reģioniem kā **Latīņamerika** un **Karību jūras reģiona valstis**. Sadarbību attīstīta arī ar alternatīvām piegādātājvalstīm, tādām kā **Brazīlija**, kas ir lielākā biodegvielas eksportētājvalsts.

Jāpaplašina attiecības enerģētikas jautājumos ar **Āfriku**, it sevišķi ar Ziemeļāfriku, ņemot vērā tās nozīmīgo potenciālu, sākot ar ogļūdeņražu ieguvu un beidzot ar milzīgo neizmanto to potenciālu atjaunojamo enerģijas avotu jomā. Tādas valstis kā **Alžīrija, Ēģipte, Lībija** un **Nigērija** jau ilgi ir bijušas svarīgas naftas un gāzes piegādātājas, tāpēc ir būtiski stiprināt attiecības enerģētikas jomā ar šīm valstīm. **Sahāras gāzesvads** ir būtiska papildu iespēja ES diversificēt ceļus un enerģijas avotus. ES ir gatava palīdzēt tā realizēšanā, izmantojot dažādos instrumentus, it īpaši divpusējo sadarbību, Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumentu, Eiropas Attīstības fondu un Eiropas Investīciju banku. Turklāt Āfrikas - ES enerģētikas partnerībai ar Āfrikas Savienību kopā ar Āfrikas reģionālajām ekonomikas kopienām palīdzēs attīstīt padziļinātu enerģētikas dialogu un konkrētas iniciatīvas. ES novērtēs aizvien pieaugošo Āfrikas lomu ES energoapgādes drošību un darīs pieejamus atbilstīgus līdzekļus un politiku. Reģionālajai elektroenerģijas tirgu integrācijai un atjaunojamo enerģijas avotu izmantošanas sekmēšana ir īpaši nozīmīgas iespējas Āfrikā, un Komisija paplašinās savu atbalstu šajos reģionos.

¹⁶ ec.europa.eu/dgs/energy_transport/international.

Vairāki ES partneri apsver iespēju uzsākt kodolprogrammu, tehnoloģiju, kurā ES ir pasaulē vadoša loma, vai paplašināt pašreizējās aktivitātes. Daudzām jaunattīstības valstīm patlaban nav likumdošanas un regulatīvās infrastruktūras, kas ir nepieciešamas, lai nodrošinātu, ka drošība ir prioritāte projektēšanas, celtniecības un ekspluatācijas lēmumos. Nesen ir tikusi ieskicēta ES darbība, lai stiprinātu augstākos standartus **kodoldrošības** jomā¹⁷. Izmantojot kodoldrošības sadarbības instrumentu, ES sadarbosies un palīdzēs trešām valstīm uzlabot to kodoldrošības kultūru un nodrošināt darbojošos kodolenerģijas spēkstaciju drošību. Jaunattīstības valstīm, kas ir nolēmušas būvēt kodolenerģijas spēkstacijas, ES palīdzēs izveidot kompetentas un neatkarīgas kodolenerģijas regulatīvās iestādes, kas būtu spējīgas nodrošināt, ka jaunās spēkstacijas tiek celtas saskaņā ar starptautiskajiem kodoldrošības standartiem un ekspluatētas, ņemot vērā visaugstākos standartus.

Lai sasniegtu ES mērķus, ir ļoti būtiski, kā to ir atzinusi arī Eiropadome¹⁸, lai Eiropa runātu vienā balsī un rīkotos atbilstoši. Nesenajā pārskatā par ES enerģētikas politiku, kura autors ir Starptautiskā Enerģētikas aģentūra¹⁹, ārējās attiecības un energoapgādes drošība ir noteiktas kā prioritāras darbības ES. Runāt vienā balsī nenozīmē, ka ir viens vienīgs Kopienas pārstāvis ārējām problēmām, bet tas nozīmē efektīvu plānošanu un koordināciju, lai nodrošinātu gan darbības, gan informatīvo kopību Kopienas un dalībvalstu līmenī. Lai tas tiktu ieviests praksē, 2009. gadā Komisija noteiks konkrētus **mehānismus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu pārredzamību** starp dalībvalstīm un ES. Tam jāsekmē labāka attīstības koordinācija un ieceres saistībā ar starptautiskiem enerģētikas jautājumiem. Lai papildinātu šos mehānismus, Komisija apsvērs iespēju ierosināt Regulas (EK) Nr. 736/96 pārskatīšanu, kas paredz dalībvalstīm pienākumu Komisijai paziņot par ieguldījumu projektiem, kas skar Kopienas intereses un ir saistīti ar naftas, dabasgāzes un elektroenerģijas nozari, lai palielinātu tās nozīmi attiecībā uz pašreizējiem uzdevumiem enerģētikas jomā. Komisija apsvērs arī to, kā labāk turpmāk attīstīt agrīnās brīdināšanas sistēmas ar kaimiņos esošajiem enerģētikas partneriem.

2.3. Uzlaboti naftas un gāzes krājumi un krīžu reaģēšanas mehānismi

Lai realizētu energoapgādes drošības mērķus, ES ir jāgarantē, lai tās iekšējie krīžu mehānismi un drošības standarti būtu pēc iespējas efektīvāki. Tāpēc trešais elements energoapgādes drošības un solidaritātes rīcības plānā atjauno un uzlabo pašreizējos Kopienas noteikumus šajā jomā.

Pienākums veidot obligātās **naftas rezerves** ārkārtas gadījumiem ir bijis spēkā kopš 1968. gada²⁰. Dalībvalstis ir izstrādājušas dažādus īstenošanas mehānismus Direktīvai par naftas rezervēm: dažās dalībvalstīs līdzīgi kā ASV un Japānas sistēmās, tas ir valdības pienākums, citās rezerves krājumu glabāšana ir nozares pienākums. Sistēma ir pierādījusi sevi kā efektīvu, lai pārvarētu ierobežotu tirgus darbības traucējumus, galvenokārt reaģējot uz kopīgām darbībām, ko koordinē Starptautiskā Enerģētikas aģentūra. Tomēr, ņemot vērā pieredzi, patlaban esošo sistēmu var uzlabot.

Tāpēc Komisija reizē ar stratēģisko enerģētikas pārskatu ierosina **pārskatīt ES stratēģiskās naftas rezerves ārkārtas gadījumiem**, lai uzlabotu saskaņotību ar Starptautiskās Enerģētikas aģentūras noteikto kārtību, palielinātu pieejamo krājumu uzticamību un pārredzamību, vienkāršotu saskaņošanu un pārbaudi un padarītu skaidrākas ārkārtas situāciju procedūras.

¹⁷ "Starptautiskā kodoldrošības jautājuma risināšana", COM(2008)312.

¹⁸ Piemēram, Eiropadomes prezidentūras secinājumi, 2007. gada marts.

¹⁹ SEA Enerģētikas politikas jomu pārskats – Eiropas Savienība", *OECD/SEA*, 2008. gada septembris.

²⁰ http://ec.europa.eu/energy/oil/stocks/index_en.htm.

Patlaban ES publicē datus par stratēģisko naftas krājumu līmeni katrā dalībvalstī. Atšķirībā no ASV tā nepublicē informāciju par tirdzniecībai paredzēto papildu naftas krājumu līmeni, kuri atrodas ES. Lai uzlabotu naftas tirgus pārredzamību un ierobežotu neinformētu spekulāciju ietekmi, Komisija ierosina, ka ES būtu jāspēr solis un katru nedēļu **jāpublicē kopīgie dati par tirdzniecībai paredzēto naftas krājumu līmeni**, kuri atrodas ES naftas uzņēmumu pārziņā.

Komisija ir arī pārskatījusi **Direktīvas par gāzes piegādes drošības** īstenošanu un efektivitāti.²¹ Komisija ir secinājusi, ka patlaban esošo tiesisko regulējumu var uzlabot. Tas nozīmē, ka ir nepieciešama lielāka piegādes drošības standartu harmonizācija un iepriekš noteikti ārkārtas situāciju pasākumi reģionālā un ES līmenī. Tomēr patlaban ir pārāk maz liecību, lai ES pieņemtu lēmumu par obligātajiem stratēģiskajiem gāzes rezerves krājumiem. Stratēģisko gāzes krājumu izmaksas ir vismaz piecas reizes lielākas nekā naftas krājumu izmaksas. Efektīvāka pieeja ir atbalstīt tirdzniecības krājumu attīstību un to efektīvu un pārredzamu darbību, diversificēt piegādes pieslēgumus, kas ļautu elastīgāk izmantot SDG vai pieslēgties pie kaimiņu piegādātājiem ES iekšējā tirgū, kā arī ātri samazināt pieprasījumu pēc negarantētiem līgumiem un kurināmā izmantošanu it īpaši elektroenerģijas ražošanai.

Tāpat kā naftas nozarē, ir jāuzlabo ES līmeņa krīžu reaģēšanas koordinācija gan starp dalībvalstīm, gan attiecībās ar piegādātājvalstīm un tranzītvalstīm. Jāapsver piemērotāks sliekšnis, lai sāktu ES darbības, kā arī jāprecizē kompensācijas pasākumi. Gāzes koordinācijas grupai jāturpina nākotnes iespējamo gāzes piegādes krīžu scenāriju izstrāde. Ņemot vērā šo darbu, kā arī Starptautiskās Enerģētikas aģentūras un Eiropas Elektroenerģijas un gāzes regulatoru darbu, Komisija apspriedīsies ar ieinteresētajām pusēm, lai 2010. gadā varētu ierosināt pārskatīto **Direktīvu par gāzes piegādes drošību**.

2.4. Jauns energoefektivitātes paaugstināšanas stimuls

ES ir uzņēmusies saistības līdz 2020. gadam uzlabot energoefektivitāti par 20 %. Gan siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana, gan atjaunojamo enerģijas avotu izmantošana — uzdevumi, kuru izpildei ES veltījusi savus pūliņus — veicinās šī energoefektivitātes uzlabošanas mērķa sasniegšanu un vērīnīgā darbība, kas vērsta uz energoefektivitāti, ievērojami palīdzēs līdz 2020. gadam sasniegt ES mērķus saistībā ar klimatu saskaņā ar t.s. piepūles sadalīšanas lēmumu. Tādēļ energoefektivitātes pasākumiem ir kritiska loma nodrošinot, ka ar klimatu un enerģētiku saistītie mērķi tiek sasniegti ar viszemākajām izmaksām, īpaši pievēršot uzmanību ēkām un transportam.

Ir tikpat acīmredzams, ka 20 % enerģijas efektivitātes mērķis lielā mērā sekmēs ES ilgtspējas un konkurētspējas mērķu sasniegšanu. Turklāt patērēt mazāk, uzlabojot energoefektivitāti, ir ilgtspējīgākais veids, kā samazināt atkarību no fosilā kurināmā un importa. Pašreizējā sarežģītajā ekonomikas stāvoklī pasākumi energoefektivitātes uzlabošanai un videi nekaitīgas tehnoloģijas arī var dot jaunas iespējas ekonomikai, tai skaitā MVU. ES Energoapgādes drošības un solidaritātes rīcības plāna pamatā ir jābūt energoefektivitātei.

Īpaši liels progress ir bijis 20 % energoefektivitātes mērķa sasniegšanā. Šiem ES pasākumiem būtu jāuzlabo energoefektivitāte par 13–15 %. Tāpēc kopā ar šo stratēģisko energoefektivitātes paketi Komisija ir paredzējusi jaunu **2008. gada energoefektivitātes paketi** ar energoefektivitātes iniciatīvām, kas veicinātu turpmāku būtisku progresu, lai sasniegtu un, iespējams, pārsniegtu 20 % mērķi.

²¹ Paziņojums par novērtējuma ziņojumu attiecībā uz Direktīvu 2004/67 par pasākumiem, lai nodrošinātu dabasgāzes piegādes drošību; COM (2008)735.

- **Direktīvas par ēku energoefektivitāti** pārskatīšana, lai paplašinātu tās vērienu, vienkāršotu tās piemērošanu un realizēšanu un attīstītu ēku energoefektivitātes sertifikātus kā reālu tirgus instrumentu. Šādai pārskatītajai direktīvai būs potenciāls samazināt vidēji pārtikušas ģimenes izdevumus par vairākiem simtiem eiro gadā arī pēc energoefektīvas apkures, dzesēšanas un būvniecības izmaksu atskaitīšanas.
- **Energoefektivitātes marķējuma direktīvas** pārskatīšana, kura līdz šim attiecas tikai uz mājtsaimniecības ierīcēm, ļautu izmantot emarķējumu plašākam elektroenerģiju patērējošu produktu spektram un radīt harmonizētu bāzi publiskajiem iepirkumiem un dalībvalstu piedāvātajiem stimuliem. Komisija arī gatavo uzlabojumus vai jaunas klasifikācijas vairākām produktu grupām. Ar atsevišķu tiesību aktu tiks ieviests jauns energomarķējums automobiļu riepām.
- **Direktīvas par ekodizaina prasībām** īstenošanas intensificēšana. Komisija nākamajos mēnešos pieņems obligātās prasības par elektriskajām lampām (kas vērsta uz piesārņojošo kvēlspuldžu izmantošanas izbeigšanu), elektriskajām ierīcēm gatavības un izslēgtajā režīmā, ielu un biroju apgaismes iekārtām, ārējiem enerģijas avotiem un vienkāršajām televizoru pierīcēm. Šim pirmajam pasākumu kopumam drīzumā sekos pasākumi, kuru mērķis būs veļas mazgājamās mašīnas, trauku mazgājamās mašīnas, ledusskapji, boileri un ūdens sildītāji, motori un televizori. Kad patlaban gatavošanas stadijā esošie pasākumi tiks pabeigti, tie spēs veicināt ietaupīšanu [tiks papildināts]. Kad tie tiks īstenoti, ekodizaina un ekomarķējuma kopējā ietekme līdz 2020. gadam nodrošinās iespēju ietaupīt 96 Mtoe²².
- **Koģenerācijas** atbalstīšana ir svarīga prioritāte. Lai to sasniegtu, Komisija reizē ar stratēģisko enerģētikas pārskatu pieņems paziņojumu un sīki izstrādātas pamatnostādnes attiecībā uz Direktīvas par koģenerāciju tehnisko īstenošanu.
- Komisija izstrādās standarta kritērijus un saziņas mehānismus, lai izplatītu paraugpraksi. **Pilsētas mēru pakts**²³ būs svarīgs instruments, kas to veicinās. Lai visā Eiropā sekmētu tehnoloģiju ieviešanas projektus, piešķirs Kopienas līdzekļus (arī programma “Saprātīga enerģijas izmantošana Eiropā”) kopā, attiecīgos gadījumos, ar citiem ES finanšu instrumentiem. Lai sasniegtu šo mērķi, sadarbībā ar Eiropas Investīciju banku uzsāks jaunu ilgtspējīgas enerģijas finansēšanas iniciatīvu. Ir būtiski izstrādāt un īstenot piemērotus finanšu instrumentus neliela apjoma investīcijām, kas nereti ir nepieciešamas ieguldījumiem energoefektivitātes paaugstināšanai (piemēram, sākotnējās izmaksas ēkas īpašniekiem vai lietotājiem).
- **Kohēzijas politikas** programmas laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam ir piešķirušas vairāk nekā EUR 9 mljrd., lai sekmētu energoefektivitātes paaugstināšanu un atjaunojamo enerģijas avotu izmantošanu. Kohēzijas politikas fondi atbalsta dažādas darbības, arī energoefektivitātes uzlabošanu ražošanas, tirdzniecības, transporta un valsts pārvaldes ēkās, koģenerāciju un enerģijas ražošanu ES iekšienē, inovācijas ilgtspējīgai enerģijai un apmācības enerģijas veiktspējas uzraudzībai un novērtēšanai. Turklāt jaunajās dalībvalstīs kohēzijas politika, ievērojot zināmus nosacījumus, atbalsta ieguldījumus dzīvojamo māju energoefektivitātē. Tā kā dažas no šīm darbībām var finansēt no citām kohēzijas politikas budžeta pozīcijām, tādām kā pētniecība un attīstība, pilsētu un lauku vides reģenerācija, tehniskā palīdzība, faktiskais līdzekļu piešķirums Eiropas enerģētikas politikas atbalstam ir daudz lielāks. Finanšu instrumenti, tostarp parādu finansēšana un ieguldījumu fondi, ko

²² Iegūts no sagatavošanās pētījumiem saskaņā ar Direktīvu 2005/32/EK
http://ec.europa.eu/energy/demand/legislation/eco_design_en.htm

²³ http://ec.europa.eu/energy/climate_actions/mayors/index_en.htm.

nodrošina Eiropas Investīciju banka (piemēram, ar strukturālo programmu aizdevumu starpniecību) un Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka, operatīvo programmu atbalstam varētu sniegt papildu finansējumu.

- Drīzumā tiks iesniegta **vides nodokļa pakete**, kas ir kā papildinājums enerģētikas un klimata pārmaiņu paketei. Tajā būs iekļauts priekšlikums pārskatīt Enerģētikas nodokļu direktīvu, lai tā pilnībā atbilstu enerģētikas un klimata pārmaiņu mērķiem, kā arī izpēti par to, kā var izmantot PVN un citus nodokļu instrumentus, lai atbalstītu energoefektivitāti. Komisija turpinās savus centienus veicināt energoefektīvu preču un pakalpojumu liberalizāciju arī **tirdzniecības sarunās**.

Energoefektivitātes uzlabošana citās industrializētajās un jaunattīstības valstīs it tikpat svarīga kā tās paaugstināšana Eiropā. Progress saistībā ar globālu vienošanos par klimata pārmaiņām radītu būtiskus jaunus stimulus sadarbībai energoefektivitātes jomā. Energoefektivitātei jābūt vienam no galvenajiem Enerģētikas kopienas mērķiem nākamajos gados. Komisija izveidos **starptautisko partnerību energoefektivitātes sadarbībai**, par ko 2008. gada jūlijā G8 vienojās Ķīna, Indija un Koreja, lai atbalstītu vienotus produktu standartus un vērienīgus centienus visā pasaulē. Komisija piedalīsies arī tās sākšanā 2009. gadā ar Starptautiskās Enerģētikas aģentūras īstenošanas nolīguma parakstīšanu. Šajā kontekstā ļoti būtiski ir Starptautiskās Enerģētikas aģentūras organizētie informatīvie pasākumi attiecībā uz jaunattīstības valstīm.

Energoefektivitāte ir bijusi pastāvīga Kopienas enerģētikas politikas prioritāte. Komisija 2009. gadā novērtēs energoefektivitātes rīcības plānu un sagatavos mērķtiecīgāku rīcības plānu, kā to pieprasīja 2008. gada jūnija Eiropadome.

2.5. ES vietējo energoresursu labāka izmantošana

ES saražotā enerģija veido 46 % no kopējā patērētās enerģijas daudzuma²⁴. Pirms iniciatīvas “20-20-20” sākšanas bija paredzams tās īpatsvara kritums līdz 36 % laikā līdz 2020. gadam²⁵. Jaunās enerģētikas politikas ieviešana to saglabātu aptuveni 44 % apmērā no ES enerģijas patēriņa²⁶.

ES Energoapgādes drošības un solidaritātes rīcības plānā svarīgu vieta jāieņem visiem tiem rentablajiem pasākumiem, kas veicinātu vietējo energoresursu attīstību un izmantošanu.

Atjaunojamo energoresursu attīstība, piemēram, vēja un saules enerģijas, hidroenerģijas, biomasas enerģijas un jūras enerģijas resursu izmantošana, ir jāuzskata par ES lielākajiem potenciālajiem vietējiem enerģijas avotiem. Šodien tie veido aptuveni 9 % no kopējā patērētās enerģijas daudzuma ES; ir panākta vienošanās, ka tie sasniegs 20 % līdz 2020. gadam. Pēc Direktīvas par atjaunojamajiem energoresursiem stāšanās spēkā Komisija pievērsīsies tās uzraudzībai un direktīvas piemērošanas sekmēšanai pareizi un laikus, kā arī pārējo praktiskas dabas jautājumu risināšanai, kuri, kā piemēram, energosistēmu ierobežojumi, kavē efektīvu un drīzu atjaunojamo energoresursu ienākšanu tirgū. Pēc gūtās pieredzes jaunās Direktīvas par atjaunojamajiem energoresursiem izstrādē Komisija iesniegs **paziņojumu “Šķēršļu pārvarēšana atjaunojamās enerģijas avotu izmantošanai ES”**, kurā tiks identificēti kavēkļi to izmantošanai un ierosināti risinājumi šķēršļu pārvarēšanai.

Lai iedibinātu piemērotus finansēšanas mehānismus, kas veicinātu plašu atjaunojamo enerģijas avotu attīstību ES līmenī, Komisija sadarbojas ar Eiropas Investīciju banku, Eiropas

²⁴ Eurostat, 2006. gads; patēriņš ietver ogļu telpas.

²⁵ Pamata scenārijs ar mērenām naftas cenām; sk. 4. zemspējas piezīmi.

²⁶ Jaunā enerģētikas politika un augsto naftas cenārijs; sk. 4. zemspējas piezīmi.

Rekonstrukcijas un attīstības banku un citām finanšu institūcijām, lai realizētu iepriekš minēto **ES ilgtspējīgas enerģijas finansēšanas iniciatīvu**, kas piesaistītu liela apmēra finansējumu no kapitāla tirgus energoefektivitātes paaugstināšanai, atjaunojamo enerģijas avotu un tīra fosilā kurināmā lietošanai un koģenerācijas potenciāla izmantošanai Eiropas pilsētās.

Tehnoloģijām ir izšķirīga nozīme ES dabīgo enerģijas avotu diversifikācijā. Vajadzība pēc atjaunojamajiem enerģijas avotiem turpinās pieaugt, jo palielināsies siltumnīcefektu izraisošo gāzu emisijas samazināšanas mērķi, tādēļ ir ļoti svarīgi pievērst uzmanību konkurētspējas, efektivitātes un ilgtspējības palielināšanai atjaunojamo energoresursu ražošanā. Patiesi, tā ir tikpat milzīga ekonomiska iespēja visai ES, kā tās izvirzītās prioritātes energoapgādes drošības un ilgtspējas jomā. Šo mērķi patlaban cenšas sasniegt stratēģiskā enerģētikas tehnoloģiju plāna ietvaros, kuru Eiropadome ir apstiprinājusi 2008. gadā²⁷. Tā īstenošanā jau ir panākts progress, kas paredz sešas Eiropas rūpniecības iniciatīvas: vēja un saules enerģētika, bioenerģētika (otrās paaudzes biodeģvielas un kurināmais), CCS tehnoloģijas (oglekļa emisiju uztveršana, transports un glabāšana), energosistēmas un atoma kodola dalīšanas ilgtspējīga enerģētika. Šīs iniciatīvas tiek izstrādātas ciešā sadarbībā ar esošajām tehnoloģiju platformām un Eiropas nozari. Nākamais solis būs **paziņojums par finansējuma piešķiršanu enerģētikas tehnoloģijām ar zemām oglekļa emisijām**, kuru Komisija iesniegs izskatīšanai 2009. gadā ciešā sadarbībā ar Eiropas Investīciju banku. Tajā tiks novērtēti finansējumam nepieciešamie līdzekļi un iespējamie avoti un izteikti priekšlikumi attiecībā uz liela mēroga paraugražotņu atbalstīšanu ES līmenī, iekļaujot līdz divpadsmit CCS paraugražotnes. Tiks ņemti vērā notiekošo pārrunu rezultāti saistībā ar Direktīvas par emisiju kvotu tirdzniecības shēmu pārskatīšanas rezultāti, īpaši ieņēmumu no izsolēm un piešķirto emisijas kvotu izmantošanas iespēja, lai paātrinātu ļoti nepieciešamo ar paraugražotnēm saistīto darbību uzsākšanu.

Akmeņogles joprojām ir būtiska Eiropas iekšējās enerģijas piegādes daļa un nozīmīga alternatīva naftai un gāzei. Tās ir pieejamas lielos daudzumos no daudziem piegādātājiem visā pasaulē, un to glabāšana ir samērā vienkārša. Arvien lielāku nozīmi visā pasaulē iegūst elektroenerģijas ražošana, izmantojot akmeņogles, un ir paredzams būtisks akmeņogļu un brūnogļu lietošanas pieaugums Eiropā. To lielākais trūkums ir augsts CO₂ emisiju līmenis. To lietojums ilgākā laika posmā ir pieļaujams tikai tad, ja tas ir saskaņā ar klimata pārmaiņu uzdevumiem un ja ir plaši pieejamas CO₂ emisiju uztveršanas un pastāvīgas glabāšanas sistēmas. CCS tehnoloģiju attīstība gan Eiropā, gan ārpus tās būs atkarīga no noteikumiem, no akmeņogļu cenām un no jaunu tehnoloģiju un procesu pieejamības. Obligātos CO₂ emisiju standartus vajadzētu noteikt vienīgi pēc tam, kad tiks izvērtēti rūpniecisko demonstrācijas izmēģinājumu rezultāti, īpaši tad, ja iepriekš minētie emisiju kvotu tirdzniecības shēmas dotie stimuli izrādījušies neefektīvi. Eiropas mērķim sasniegt divpadsmit ražošanas mēroga demonstrācijas iekārtas, kas līdz 2015. gadam uzsāktu darbību, kā arī G8 saistībām sākt izmantot 20 demonstrācijas iekārtas visā pasaulē līdz 2020. gadam būs nepieciešami lielāki stimuli nekā pašlaik ir pieejami.

Lai gan Eiropas gāzes un naftas krājumi samazinās, augstās naftas cenas un drošības piemaksas, kas tiks piešķirtas vietējiem resursiem, palielinās interesi iegūt **naftu un gāzi** no vietējām rezervēm, tostarp nekonvenciālajām rezervēm, ciktāl tas iespējams ilgtspējīgā veidā. Turklāt cits vietējais kurināmais dažos ES apgabalos, kā piemēram, degakmens un kūdra var dot ieguldījumu dažu dalībvalstu energoapgādes drošībā.

²⁷

COM(2007) 0723; ec.europa.eu/energy/res/setplan/communication_2007_en.htm.

Patiesībā netradicionālie enerģijas avoti četrkārs EEZ kopējās gāzes rezerves, sasniedzot vairāk nekā 60 000 Mtoe, to izmantošana dažos gadījumos ir tehnoloģiski un vides aspektu ziņā ļoti problemātiska. Par to, kādi papildu pasākumi var tikt pieņemti Kopienas un valstu līmenī, un it īpaši sadarbībā ar Norvēģiju, lai turpinātu atbalstīt rentablāku un videi piemērotāku pieeju vietējiem fosilā kurināmā resursiem ES, Komisija uzsāks šīs diskusijas Berlīnes forumā par fosilo kurināmo²⁸.

Naftas produktu pārstrādes jaudas ir svarīgs papildu faktors, lai nodrošinātu ES energoapgādes drošību. Ir būtiski paaugstināt pārstrādes jaudu pieprasījuma un piedāvājuma pārredzamības līmeni, kas nepieciešams, lai nodrošinātu ES vajadzības, ņemot vērā galvenos pieprasījuma virzītājus spēkus (īpaši zaļā transporta iniciatīvas) un it sevišķi bažas, kas saistītas ar iespējamo dīzeļdegvielas pieejamību nākotnē. Komisijas Enerģētikas tirgus observatorija 2010. gadā sagatavos **Paziņojumu par ES naftas pārstrādes jaudām un pieprasījumu.**

Visbeidzot, **kodolenerģija** sekmē ES enerģijas piegādes drošību kā elektroenerģijas bāzes slodzes lielākais avots, kas nepalielina siltumnīcefekta gāzu emisijas un tādējādi cīnās pret klimata pārmaiņām. Urāns ES tiek piegādāts no dažādiem stabiliem reģioniem (Austrālija un Kanāda apgādā gandrīz pusi no ES vajadzībām), un urāna izmaksām ir ierobežota ietekme uz elektroenerģijas cenu. Kodolenerģētikas izmantošana ES dod vienu trešdaļu no elektroenerģijas ģenerācijas kopējā apjoma.

Kā norādīts paziņojumā “Kopienas kodolenerģētikas paraugprogrammas atjauninājums”, kas pievienots šim pārskatam, nākamajos 10–20 gados lielākajai daļai atomelektrostaciju Eiropas Savienībā būs pagājis sākotnēji projektētais ekspluatācijas termiņš. Līdz 2020. gadam atomelektrostaciju daļa ražotās enerģijas īpatsvarā būtiski samazināsies, ja netiks pieņemti lēmumi par jaunām investīcijām. Lēmumi par darbības paildzināšanu, jauniem ieguldījumiem vai to aizstāšanu kļūst aizvien aktuālāki, īpaši ņemot vērā ES izvirzīto mērķi par CO₂ emisiju samazināšanu.

Katrai dalībvalstij ir jāizvēlas, vai izdarīt investīcijas kodolenerģētikā, taču ir kopēju interešu lokā ir kodoldrošības un drošuma sistēma, kas tiek piemērota visā ES. Ir jābūt skaidram, ka ES kodolenerģētikā uztur pašus augstākos drošuma, drošības, neizplatīšanas un vides aizsardzības standartus. Tādēļ ES ir jāizveido kopīgs tiesiskais regulējums attiecībā uz kodoliekārtu drošību un kodolatkritumu apsaimniekošanu.

Pēc Kodoldrošības un kodolatkritumu apsaimniekošanas augsta līmeņa ekspertu grupas izveidošanas, kurā ietilpst valstu regulatori, un diskusijām Eiropas Atomenerģijas forumā, Komisija 2008. gadā iesniedza **pārskatītu priekšlikumu Direktīvai, ar ko izveido Kopienas Kodoldrošības sistēmu.**

3. VIRZOTIES UZ 2050. GADA REDZĒJUMU

Ņemot vērā to, ka pasaulē arvien pieaug pieprasījums pēc naftas, un daudzām pašreizējām naftas atradnēm samazinās ražošanas kapacitāte, pieprasījuma un piedāvājuma līdzsvars kļūst arvien saspringtāks, pat kritisks. Nepieciešamībai stāties pretim klimata pārmaiņām vajadzēs milzīgu pārslēgšanos uz augstas efektivitātes enerģijas tehnoloģijām ar zemām CO₂ emisijām.

ES darba kārtība 2020. gadam paredz pirmos būtiskos soļus šajā procesā. Būtiskas strukturālas izmaiņas, tādas kā elektroenerģijas ģenerācija bez oglekļa emisijām, vai radikālas

²⁸ http://ec.europa.eu/energy/oil/berlin/index_en.htm.

tehnoloģiskas izmaiņas, piemēram, transporta nozares atkarības izbeigšana no naftas produktiem, noteikti prasīs daudz vairāk laika, bet politikas veidotāju, investoru, izglītības iestāžu un zinātnieku lēmumu prasīs jau šodien. Tādēļ Komisija piedāvās atjaunot Eiropas enerģētikas politiku 2010. gadam, lai ieskicētu politikas darba kārtību 2030. gadam un redzējumu 2050. gadam. Tās rezultāts izrietēs no plašām apspriedēm un analizēs iespējamās ilgtermiņa mērķus, kas minēti turpmāk.

- *Eiropas elektroenerģijas ražošanas oglekļa emisiju samazināšana līdz 2050. gadam.* Tā ir ļoti liela problēma, tomēr ir nepieciešams, lai ES varētu pilnvērtīgi iesaistīties globālajā siltumnīcefektu izraisošo gāzu emisiju samazināšanā līdz 2050. gadam ar mērķi nepieļaut klimata pārmaiņas. Tas prasīs arī turpmāku pievēršanos atjaunojamajiem enerģijas avotiem, oglekļa saistīšanu un glabāšanu, un valstīm, kas to izvēlēsies, atomenerģijas izmantošanu. Emisiju tirdzniecības shēmas īstenošana atvieglos pāreju uz elektroenerģiju ar zemu oglekļa emisiju līmeni, kas aizstās pašreizējās elektroenerģijas ģenerācijas jaudas, no kurām pusei līdz 2030. gadam beigsies ekspluatācijas termiņš. Ja stratēģiski svarīgi investīciju lēmumi tiks pieņemti drīz, salīdzinājumā ar patlaban esošo 44 % līmeni gandrīz divas trešdaļas elektroenerģijas jau 2020. gadu sākumā Eiropā varētu ražot ar zemām oglekļa emisijām.
- *Naftas atkarības izbeigšana transporta sistēmā.* Transporta līdzekļu pāreja uz elektroenerģijas, ūdeņraža vai citu alternatīvu degvielas veidu izmantošanu nenotiks uzreiz, un tā prasīs milzīgas pārmaiņas ES transporta infrastruktūrā. Pamatojoties uz Komisijas 2008. gada paziņojumu “Zaļās Eiropas transports”, Komisija izanalizēs darbības, kas ir nepieciešamas, lai ES spētu izvirzīties šo pārmaiņu priekšplānā. Jo īpaši tā apsvērs i) vajadzību pēc nodokļu atlaidēm un citiem stimuliem, ievērojot likumu par valsts atbalstu, lai iegādātos videi nekaitīgākus, ar elektrību, biometānu vai ūdeņradi darbināmus transportlīdzekļus, un veco dabai nedraudzīgo transporta līdzekļu izņemšanu no aprites; ii) iespējamo prasību, lai zināma daļa valdības iestāžu un vietējo pašvaldību jauno transporta līdzekļu būtu darbināmi ar elektroenerģiju, biometānu vai ūdeņradi; iii) iespējamo prasību, lai degvielas uzpildes stacijas ieviestu nepieciešamo infrastruktūru, kas ļautu strauju alternatīvo braukšanas līdzekļu attīstību visā Eiropā. Tā apsvērs arī to, kā turpmāk uzlabot transportlīdzekļu efektivitāti pēc 2012. gada.
- *Ēkas ar zemu enerģijas patēriņu un pozitīvu energobilanci.* 40 % no galīgā enerģijas patēriņa tiek izmantoti ēkās. Ēkas var tikt projektētas un lietotas tādā veidā, ka tās nepatērē vairāk enerģijas, kā tās ir spējīgas ražot enerģiju, un kļūt par neto enerģijas ražotājiem. Komisija ieviesīs vienotus principus, pēc kuriem klasificē zemas oglekļa emisijas un enerģijas patēriņa vai oglekļa emisijas un enerģijas patēriņu neradošas ēkas un, ja nepieciešams, izteiks priekšlikumus attiecībā uz pasākumiem, lai palielinātu šādu ēku skaitu. Ir arī steidzami jāsasniedz progress, lai pārveidotu pašreizējās ēkas. Investīcijas esošajās ēkās jau tagad var samazināt enerģijas vajadzības un veicināt ES emisiju samazināšanas mērķu sasniegšanu nākamajās desmitgadēs. Komisija un dalībvalstis turpinās aplūkot iekšējā tirgus stāvokli un meklēs stimulus, lai izmantotu šos ieguldījumus mājokļu nozares enerģijas patēriņa samazināšanā.
- *Savstarpēji savienots elektroenerģijas viedtīkls.* Mūsdienu energosistēma tika veidota tā, lai pārvadītu elektroenerģiju no lielajām elektrostacijām uz valstu mazumtirdzniecības sadales tīkliem. Nākotnes energosistēmā būs jāņem vērā klimata pārmaiņu ietekme un tai jābūt noderīgai integrētajam Eiropas tirgum ar enerģiju, ko saražos nelieli atjaunojamās enerģijas ražošanas uzņēmumi, piemēram, vēja ģeneratoru parki vai mājāsaimniecības elektroenerģijas ģeneratori, kas paralēli lielām spēkstacijām arvien vairāk nodrošinās ar ES ekonomikai būtiski nepieciešamo enerģijas daudzumu. Būs nepieciešamas lielas izmaiņas

ES energosistēmā, lai tiktu apmierināta decentralizētā ražošana. Tādi koncepti kā jūras vēja energosistēmas aplis apkārt Eiropai, lai novadītu ar dienvidu saules, rietumu viļņu un ziemeļu vēju un ūdens enerģiju saražoto elektrību galvenajiem patēriņa centriem, vēl tiks pētīti. Viedskaitītāji un regulēšanas ierīces mazumtirdzniecības līmenī var ievērojami paaugstināt energoefektivitāti un veicināt ar elektroenerģiju darbināmu transportlīdzekļu attīstību.

- *Augstas efektivitātes un zemu oglekļa emisiju enerģētikas sistēma visā pasaulē.* Labvēlīgais iesaists Eiropas enerģētikas vērīgajai darba kārtībai 2030./2050. gadam var tikt pavairots, ja pārējā pasaules daļa tiks pārliecināta un ja tai palīdzēs sekot šim mērķim. Progress ceļā uz globālu vienošanos par klimatu būs spēcīgs dzinulis pārmaiņām visā pasaulē. Laikus sākt vērīgā enerģijas transformācijas darba kārtība Eiropā palīdzēs padarīt Eiropas automobiļu būves, būvniecības un enerģētikas tehnoloģijas par pasaules tehnoloģijas līderiem.

Šis nav pilnīgs to problēmu izklāsts, kurām ir nepieciešams risinājums, bet gan konkrēti piemēri, kas saistīti uz tehnoloģijām, kuru izmantošanas iespējas ir eksperimentāli pierādītas. Tās raksturo būtiskas tehnoloģiskas pārmaiņas, kuras nenotiks bez koordinētas darba kārtības pētniecībai un tehnoloģiju attīstībai, reglamentācijas, investīciju un infrastruktūras attīstības, parasti visa kontinenta mērogā.

Lai turpinātu ceļu šī mērķa sasniegšanai, Komisija sagatavos **enerģētikas politikas plānu 2050. gadam** saistībā ar stratēģisko enerģētikas tehnoloģiju plānu, kurās būs izklāstītas veicamās darbības, īstenojot dialogu ar dalībvalstu amatpersonām, akadēmiskajām aprindām un nozares ekspertiem, lai atvieglotu, kur tas ir pamatoti, to plaša mēroga īstenošanu. It sevišķi šis plāns noteiks tās darbības, kas ir nepieciešamas, lai sasniegtu elektroenerģijas piegādi ar oglekļa nulles emisiju Eiropai līdz 2050. gadam, kā arī iespējamus variantus tā panākšanai.

4. SECINĀJUMI

Komisijas priekšlikumi par siltumnīcefekta gāzu emisijām, atjaunojamajiem enerģijas avotiem un iekšējo enerģijas tirgu nosaka pamatprogrammu Eiropai, lai sasniegtu 2020. gada mērķus, ko pieņēmusi Eiropadome. Tie ir pirmais liels solis, lai pārveidotu ES par ilgtspējīgu un drošu, uz tehnoloģijām balstītu zemas CO₂ emisijas enerģētikas tirgu, kas radītu bagātību un darbavietas visā ES. Pēc iespējas drīza vienošanās par šiem priekšlikumiem, kā arī to realizācija, ir pirmais būtiskais elements jebkurai energoapgādes drošības politikai Eiropā.

- Tomēr iniciatīvas “20-20-20” pasākumi vien neļaus sasniegt ES energoapgādes drošības vajadzības. Atbildot uz 2008. gada 15.–16. oktobra Eiropadomes aicinājumu pastiprināti strādāt attiecībā uz energoapgādes drošību, Komisija izvirza priekšlikumu, kas ir piecu punktu **energoapgādes drošības un solidaritātes rīcības plāns**, kā arī aicina Padomi un Parlamentu atzīt ES nepieciešamību pastiprināt tās centienus, izveidojot efektīvu ārējo enerģētikas politiku; runājot vienā balsī, nosakot energoapgādes drošībai svarīgāko infrastruktūru, un tad strādāt, lai tā tiktu radīta, darbotos saskaņoti, lai padziļinātu tās partnerību ar galvenajiem enerģijas piegādātājiem, tranzītvalstīm un patērētājiem. Šajā sakarā Padome un Parlaments tiek lūgti apstiprināt turpmāk minēto.
- Pirmajā posmā, sešas prioritātes, kuras Komisija ir noteikusi kā būtiskas ES enerģijas drošībai: Dienvidu gāzes koridors, diversificēta un piemērota sašķidrinātās dabasgāzes piegāde Eiropai, efektīvs Baltijas reģiona starpsavienojums, Vidusjūras enerģētikas

gredzens, nepieciešamība pēc piemērotiem Ziemeļu–Dienvidu gāzes vadu un elektrotīklu savienojumiem Centrāleiropā un Dienvidaustrumeiropā, kā arī Ziemeļjūras elektrotīkla plāns.

Turklāt Komisija aicina Padomi un Parlamentu atzinīgi vērtēt turpmāk minēto.

- Otrajā posmā Komisija ir iecerējusi līdz 2009./2010. gadam sagatavot un iesniegt Padomei un Parlamentam paziņojumu par īpašām darbībām, kuras nepieciešamas, lai nodrošinātu šo projektu realizēšanu.
- Trešajā posmā Komisija apspriež, pamatojoties uz atbildi Zaļajai grāmatai, jauna ES Energoapgādes drošības un infrastruktūras instrumenta iesniegšanu 2010. gadā, kas papildinātu esošo RTE-T instrumentu.
- Komisijas apņemšanās garantēt Dienvidu gāzes koridora attīstību un iedrošināt Komisijas un Kopienas finanšu institūcijas cieši sadarboties, lai izpētītu vienota iegādes mehānisma iespējamību (Kaspijas jūras reģiona attīstības korporācija).
- Komisijai ir iecere izklāstīt pasākumus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu, ka saistībā ar ārējiem enerģētikas jautājumiem ES “runā vienā balsī” un darbības, kuras izklāstītas 2.1. nodaļā.
- Komisijai ir iecere paplašināt sadarbību ar Āfriku par enerģētikas jautājumiem izmantojot Āfrikas un ES partnerību enerģētikas jomā, kā arī pievērst lielāku uzmanību atjaunojamo enerģijas avotu popularizācijai Āfrikas un ES attīstības politikas kontekstā.
- 2008. gada energoefektivitātes pakete rosina Padomi un Eiropas Parlamentu paātrināt darbu, lai ātrāk tiktu sasniegta vienošanās par tās elementiem.
- Ierosinātā Direktīvas par naftas rezervēm pārskatīšana un Komisijas apņemšanās ierosināt Direktīvas par gāzes piegādes drošību precizēšanu 2010. gadā.
- Komisijas iecere atbalstīt videi draudzīgu ES vietējo fosilā kurināmā resursu attīstību un atbalstīt Berlīnes forumu par fosilo kurināmo, lai izstrādātu konkrētu ieteikumu kopumu par darbībām, kas veicinātu šo mērķu sasniegšanu.
- Komisijas iecere iesniegt, ņemot vērā pieredzi, kas gūta ar jauno Direktīvu par atjaunojamajiem enerģijas avotiem, paziņojumu “Šķēršļu pārvarēšana atjaunojamo enerģijas avotu izmantošanai ES”.
- Pārskatīts priekšlikums Direktīvai, ar ko izveido Kopienas Kodoldrošības sistēmas pamatprincipus.
- Iniciatīva izveidot Ilgtspējīgas enerģijas finansēšanas iniciatīvu kā Komisijas un Eiropas Investīciju bankas projektu, lai mobilizētu liela apmēra finansējumu no kapitāla tirgiem investīcijām energoefektivitātes paaugstināšanai, atjaunojamo enerģijas avotu un tīrā fosilā kurināmā izmantošanā, neradot piesārņojumu.

Visbeidzot, ES ir nepieciešams sagatavot savu enerģētikas nākotni ilgtermiņā. Tāpēc Komisija 2010. gadā iesniegs priekšlikumu atjaunot enerģētikas politiku Eiropai, lai ieskicētu politikas darba kārtību 2030. gadam un redzējumu 2050. gadam, ko atbalstītu jaunais rīcības plāns.

1. pielikums. Galvenie scenāriji 2020. gadam

Turpmāk tabulā parādīts ES enerģijas profils 2005. gadā, kā arī plānotie 2020. gada profili četru scenāriju gadījumā: i) atsaucē scenārijs bez Eiropas enerģētikas politikas un ar naftas cenu 61 ASV dolārs par barelu; ii) scenārijs bez Eiropas enerģētikas politikas, bet ar naftas cenu 100 ASV dolāri par barelu; iii) scenārijs ar Eiropas enerģētikas politiku un mērenu naftas cenu; iv) scenārijs ar Eiropas enerģētikas politiku un augstāku naftas cenu.

ES-27 Mtoe	2005	Pamata prognozes ²⁹ ar naftas cenu 61 ASV dolārs par barelu	Atsaucē scenārija prognoze ar naftas cenu 100 ASV dolāri par barelu	Jaunās enerģētikas politikas prognoze ar naftas cenu 61 ASV dolārs par barelu	Jaunās enerģētikas politikas prognoze ar naftas cenu 100 ASV dolāri par barelu
Primārais enerģijas pieprasījums	1811	1968	1903	1712	1672
Nafta	666	702	648	608	567
Gāze	445	505	443	399	345
Cietais kurināmais	320	342	340	216	253
Atjaunojamo avotu enerģija	123	197	221	270	274
Atomenerģija ³⁰	257	221	249	218	233

ES saražotā enerģija	896	725	774	733	763
Nafta	133	53	53	53	52
Gāze	188	115	113	107	100
Cietais kurināmais	196	142	146	108	129
Atjaunojamo avotu enerģija	122	193	213	247	250
Atomenerģija	257	221	249	218	233

29 Atsaucē scenārijs ir prognoze pēc patlaban esošajām tendencēm. Ir iekļautas tikai tās politikas jomas, kas ir īstenotas līdz 2006. gada beigām.

30 Pieņem atomenerģijas izmantošanas pakāpenisku izbeigšanu, par ko no 2006. gada beigām lēmumus pieņēmušas dalībvalstis.

Neto imports	975	1301	1184	1033	962
Nafta	590	707	651	610	569
Gāze Mtoe (<i>bcm</i>)	257 (298)	390 (452)	330 (383)	291 (337)	245 (284)
Cietais kurināmais	127	200	194	108	124
Galīgais elektroenerģijas pieprasījums	238	303	302	257	260

Sīkāka analīze ir pieejama Komisijas dienestu darba dokumentā “Eiropas pašreizējā un nākotnes enerģētikas pozīcija: pieprasījums–resursi–investīcijas”, kas ir pielikumā. Jāņem vērā, ka divas pēdējās ailes attēlo pieņēmumus attiecībā uz ES energoapgādes ainu pēc tam, kad „20-20-20” mērķi ir pilnībā īstenoti, pamatojoties uz *PRIMES* modeli.